

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Nurt ekspresjonistyczny w architekturze współczesnych budynków użyteczności publicznej”.

Autor: mgr inż. arch. Filip Zamiatnin

Promotor: prof. dr hab. inż. arch. Nina Juzwa

Promotor pomocniczy: dr inż. arch. Tomasz Konior

W niniejszej pracy poruszana jest następująca problematyka:

1. Nurt ekspresjonistyczny w architekturze oraz geneza jego rozwoju.
2. Współczesny dyskurs na temat formy ze szczególnym uwzględnieniem nurtu ekspresjonistycznego.
3. Badania własne.

Celem pracy jest udowodnienie założonych tez. Pomimo wielkiej różnorodności poszukiwań twórczych we współczesnej architekturze wyróżnić można formy nawiązujące do ekspresjonizmu początku XX wieku.

1. Cechą charakterystyczną obiektów nurtu ekspresjonistycznego jest chęć wzbudzania emocji i zadziwiania odbiorcy. Formy charakteryzują się geometrią wyraźnie odbiegającą od zasad kąta prostego.
2. Pośród współczesnych realizacji nurtu ekspresjonistycznego możliwe jest wyodrębnienie szczególnych kierunków kształtowania formy.

Dla potrzeb badań wykorzystano następujące metody:

- Badania literaturowe.
- Badania *in situ* wybranych obiektów.
- Ankiety przeprowadzone wśród studentów Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej oraz studentów Architektury.
- Zestawienia tabelaryczne.

W niniejszej pracy rozwój ekspresjonizmu w architekturze podzielono na trzy fazy.

1. 1910 - 1939 - ekspresjonizm,
2. 1945 - 1990 - nurt ekspresjonistyczny po II wojnie światowej,
3. 1990 - 2022 - współczesny nurt ekspresjonistyczny.

Rozdział 1. Praca rozpoczyna się od wstępu, w którym opisany został budynek Philharmonie de Paris, istotny dla wyjaśnienia badanej problematyki, uzasadnienie podjęcia tematu, tezy, metody i zakres pracy, literatura przedmiotu i struktura pracy.

Rozdział 2. W rozdziale drugim opisano dwie pierwsze fazy rozwoju. W pierwszej fazie opisano najważniejsze czynniki wpływające na rozwój ekspresjonizmu takie jak: uwarunkowania społeczno - kulturowe oraz wpływ malarstwa ekspresjonistycznego. Pośród realizacji ekspresjonistycznych wyróżniono dwa odrębne nurty: geometryczny, związany z geometrią kąta ostrego i rozwartego oraz nurt organiczny, utożsamiany z geometrią krzywoliniową. W pracy opisane zostały realizacje obu nurtów na bazie przykładów z państw, gdzie ekspresjonizm rozwinął się najbardziej dynamicznie: Niemcy i Holandia. Opisy uzupełniono o pojedyncze przykłady z innych państw, w których również można odnaleźć realizacje ekspresjonistyczne, uwzględniając również współczesne terytorium Polski. W drugim okresie rozwoju, po II wojnie światowej, opisano odmienne czynniki, które wpłynęły na rozwój myśli ekspresjonistycznej: sytuacja po II wojnie światowej, rozwój technologii budowlanej, sprzeciw wobec racjonalizmu oraz wpływ późniejszej twórczości Le Corbusiera. W drugiej fazie rozwoju opisano realizacje zarówno z państw europejskich jak i Stanów Zjednoczonych, Azji i Australii.

Rozdział uzupełniony został o rozważania na temat zagadnienia formy architektonicznej w ujęciu historycznym z podziałem na myśl racjonalną i emocjonalną. Na podstawie tego, wywnioskować można, że jedna z najważniejszych cech architektury ekspresjonistycznej, czyli chęć wzbudzania emocji, jest stałą cechą architektury.

Rozdział 3. W kolejnym rozdziale zaprezentowano trzecią fazę rozwoju nurtu ekspresjonistycznego, w czasach współczesnych. Od lat 90. zauważyć można dynamiczny rozwój oprogramowania komputerowego, które wykorzystywane jest przez architektów do projektowania skomplikowanych form architektonicznych odbiegających od zasad kąta prostego. W opisanej fazie odnaleźć można coraz więcej realizacji opisywanego nurtu, a zasięg terytorialny myśli obejmuje już niemal cały świat. Dodatkowymi czynnikami, które wpłynęły na ekspansję myśli jest wpływ marketingu, rozwój Internetu oraz problem ikoniczności. Ponadto, na przełomie wieków, wielu architektów, których niektóre realizacje zakwalifikować można do nurtu ekspresjonistycznego uhonorowano najważniejszą nagrodą w dziedzinie - Nagrodą Pritzкера.

Rozdział uzupełniony został o tematykę współczesnego dyskursu na temat formy. Analiza historyczna zaprezentowana w poprzednim rozdziale, wykazała, że w historii, twórczość można było podzielić na myśl racjonalną i emocjonalną. Aktualnie, zauważyć można zjawisko syntezy obu myśli.

Rozdział 4. Kolejny rozdział poświęcony został uwarunkowaniom formy architektonicznej. Zaprezentowano w nim podstawowe, elementy, z których składa się każdy obiekt: forma i struktura. Forma podzielona została na jej archetypiczne elementy: podłogę, ściany i dach, a struktura na przestrzeń obsługiwaną i obsługującą. W rozdziale przeanalizowano, w jaki sposób każda z części formy może wzbudzać odmienne emocje, w zależności od zastosowanej geometrii. Rozdział stanowi teoretyczne podstawy dla potrzeb dokładnych analiz współczesnych obiektów.

Rozdział 5. Badania własne zaprezentowane zostały w rozdziale piątym. Składają się z dwóch części: badania ankietowe oraz zestawienia tabelaryczne. Ankiety, przeprowadzone wśród studentów o różnej znajomości dziedziny projektowania, wykazały, że formy o geometrii utożsamianej z nurtem ekspresjonistycznym najczęściej wzbudzają emocje. Zestawienia tabelaryczne pozwoliły na wyodrębnienie szczególnych kierunków kreowania formy w opisywanym nurcie.

Rozdział 6. Praca zakończona została podsumowaniem, w którym potwierdzono założone tezy oraz wskazano możliwości dalszych badań omawianego zagadnienia.